

Той го запазва, преиздава го и нанася редакционни поправки на редица места в него и което е също особено важно – допълва пропуснати в първото издание пасажки. Всички тези поправки и допълнения, направени за по-късните издания, са в хекзаметъра според новата концепция. Но това не създава впечатление за колаж. А когато пристъпва да превежда нови глави, той си служи с новия хекзаметър изцяло без тези текстове да разрушават цялостното впечатление на неговия превод<sup>13</sup>. Това очевидно е проблем, който заслужава своето сериозно изследване.

### **Квантитативното стихосложение на език без квантитет**

В аспекта на езика проблемът за българския хекзаметър е аналогичен на този при другите езици, които нямат квантитет, а именно – как през различните културни епохи е търсено решение за предаване на квантитативното стихосложение и по-конкретно епическия стих на Омир на език с променливо и немусикално ударение.

С оглед на дискусиите вече посочих две от тях: втората половина на XIX в., когато е публикуван преводът на Г. Пърличев, неговото писмо до редакцията на „Читалище“, списанието, което публикува превода му, предговора към втория превод, където Пърличев отговаря на критиката на Н. Бончев и излага своите принципи на превеждане. Другата културна ситуация е през 30-те и 40-те години на XX в., когато излизат преводите на А. Разцветников и Н. Вранчев и посочените по-горе статии на А. Милев и А. Разцветников. Поради ограниченото място тук ще разгледам само втората.

Доктрината за дактилохорея като буквално представяне на заместването на дактил със спондей в квантитативното стихосложение с включване на хорейчни стъпки в дактилен стих е заета от преводи в други literaturи, в този смисъл не получава специална защита, а присъства в дискусиите като валидно решение, което не се нуждае от аргументация. Преодоляването на дактилохорея е свързано със създаването на стих с ритъм, с активното разработване на 3-сричните размери, но най-вече чрез убедителните поетически преводи.

В своите търсения Разцветников отхвърля дактилохорея, но чрез две различни решения. Трябва да се посочи, че при създаването на хекзаметъра свръхсхемните ударения не са главният ресурс за създаване на ритъм, както е при употребата на дактила в поезията на XX в. Ритъмът на хекзаметъра се създава от различното поведение на отделните позиции в стиха – в началото на стиха, пред цезурата, след цезурата, пред последната позиция, която е константна и в досегашната терминология е определяна като хорей. Това поведение може да бъде описано като реализиране на възможностите дадена позиция да се осъществи от дадена акцентна единица и в настоящия анализ ударение и словораздели се разглеждат като взаимнозависими фактори. Те се проявяват по различен начин в зависимост от позицията в стиховия ред – дали съседната силна позиция е реализирана с ударение или липсва метрично ударение. С оглед на цезурата 6-стъпният дактил има 3 варианта – с женска, с дактилна, с мъжка цезура. А. Разцветников употребява и четвърти вариант, който е женска цезура с хорей при цезурата.